

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2024. gada 17. janvārī
(OR. en)

5523/24

COH 4
SOC 30
AGRISTR 4
PECHE 25
CADREFIN 9
POLGEN 12

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2024. gada 15. janvāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2024) 6 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Eiropas strukturālie un investīciju fondi - 2023. gada kopsavilkuma ziņojums par programmu gada īstenošanas ziņojumiem 2014.–2020. gada īstenošanas periodā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2024) 6 *final*.

Pielikumā: COM(2024) 6 *final*

Briselē, 15.1.2024.
COM(2024) 6 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Eiropas strukturālie un investīciju fondi
2023. gada kopsavilkuma ziņojums par programmu gada īstenošanas ziņojumiem
2014.–2020. gada īstenošanas periodā**

{SWD(2024) 2 final}

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU
KOMITEJAI**

Eiropas strukturālie un investīciju fondi

**2023. gada kopsavilkuma ziņojums par programmu gada īstenošanas ziņojumiem
2014.–2020. gada īstenošanas periodā**

1. IEVADS

Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi) ir lielākais investīciju instrumentu kopums 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmā (ES budžets), un tie joprojām ir ES izaugsmes stratēģijas pamatā. No to līdzekļiem tiek atbalstīta ES reģionu teritoriālā, ekonomiskā un sociālā kohēzija, tiek investēts cilvēces attīstībā un tiek veicināta ES noturība pret pēdējos gados piedzīvotajām krīzēm, kā arī atveseļošanās no tām.

ESI fondi ir šādi:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF),
- Eiropas Sociālais fonds (ESF),
- Kohēzijas fonds (KF),
- Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA),
- Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF).

Ziņojumā parādīts, ka ESI fondi atbilstoši to ilgtermiņa plānošanas un īstenošanas periodam turpināja piedāvāt stabilu un paredzamu satvaru publiskajām un privātajām investīcijām visos ES reģionos.

Ziņojumā arī atspoguļots stabils progress īstenošanā, ņemot vērā to, ka 2014.–2020. gada ESI fondu izlietošanai atlicis viens gads. Tajā jo īpaši uzsvērts plašais instrumentu investīciju klāsts un to reālā ietekme uz cilvēkiem, uzņēmumiem un reģionālajām iestādēm. Tajā arī demonstrēta šā regulējuma elastība, jo to varēja pielāgot, lai rastu risinājumus saistībā ar Covid-19 pandēmiju, neprovocēto Krievijas agresiju pret Ukrainu un — pavisam nesen — enerģētisko krīzi.

ESI fondu darbībā uzmanība tika pievērsta ne tikai ilgtermiņa konkurētspējai un sociālajiem mērķiem, bet arī tam, lai stiprinātu ES solidaritāti un kopību. To devums palīdzēja dalībvalstīm rūpēties par bēgļiem, sniegt atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un neaizsargātām māsaimniecībām, kā arī mazināt spiedienu uz valstu budžetiem. Tie nodrošināja vitāli svarīgu palīdzību MVU un neaizsargātām māsaimniecībām Covid-19 un enerģētiskās krīzes laikā.

2022. gadā ESI fondi tika papildināti ar 11 miljardiem EUR no iniciatīvas “Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām” (*REACT-EU*) otrās daļas. Šie papildu resursi tika izmantoti, lai atbalstītu investīciju projektus, kas veicina krīzes seku pārvarēšanas spējas un zaļu, digitālu un noturīgu ekonomikas atveseļošanu, citastarp atbalstot darbvietu saglabāšanu, saīsināta darba laika shēmas, kā arī pašnodarbinātas personas.

Reaģējot uz Krievijas pilna mēroga iebrukumu Ukrainā 2022. gadā, ES stingri stāvēja līdzās Ukrainai un paplašināja solidaritāti ar Ukrainas tautu. Lai novērstu šā pilna mēroga iebrukuma sekas, ES ir vienojusies par vairākiem instrumentiem ar mērķi apmierināt visneaizsargātāko iedzīvotāju pamatvajadzības. ES ātri nodemonstrēja solidaritāti ar Ukrainu, izmantojot šādus divus instrumentus: kohēzijas rīcība bēgļu atbalstam Eiropā (*CARE*, kas pieņemts 2022. gada aprīlī) un elastīga palīdzība teritorijām (*FAST-CARE*, kas pieņemts 2022. gada oktobrī). Tie nodrošināja papildu likviditāti, elastību un vienkāršošanu, lai finansētu steidzamas vajadzības uz vietas.

Visbeidzot, 2022. gada decembrī pieņemtais instruments “Atbalsts cenas ziņā pieejamai enerģijai” (*SAFE*) ļāva kohēzijas politikas fondiem sniegt atbalstu neaizsargātām māsaimniecībām, darba ņēmējiem un MVU, kas saskaras ar lielākām enerģijas izmaksām.

Neraugoties uz ES pastāvīgo gatavību palīdzēt atgūties no daudzajām krīzēm, ESI fondi ir turpinājuši atbalstīt investīcijas integrējošai izaugsmei un nodarbinātībai, veicināt cilvēkkapitāla attīstību un sekmēt ES teritoriālo sadarbību. Līdz 2023. gada septembrim dalībvalstīm tika izmaksāti aptuveni 460 miljardi EUR, un konkrētie rezultāti ir acīmredzami:

- ar projektu finansējumu tika atbalstīti aptuveni 5 miljoni uzņēmumu¹;
- tika radītas 370 000 jaunas darbvietas, turklāt zvejniecības un akvakultūras nozarē tika saglabātas gandrīz 48 000 darbvietas un radītas vairāk nekā 6500 jaunas darbvietas;
- tika uzstādīta atjaunīgās enerģijas papildu ražošanas jauda 6000 MW apmērā² (līdzvērtīgi aptuveni 2400 vēja turbīnām);
- ir uzlabojusies vairāk nekā 550 000 māsaimniecību energoefektivitāte;
- 17 miljoni cilvēku tika pasargāti no plūdiem, savukārt 15 miljoni cilvēku — no meža ugunsgrēkiem;
- vairāk nekā 63 miljoniem cilvēku ir uzlaboti veselības aprūpes pakalpojumi;
- 64,5 miljoni dalībnieku izmantoja pasākumus nodarbinātības iespēju uzlabošanai (vairāk nekā 10,2 miljoni no šiem dalībniekiem ieguva kvalifikāciju);
- tika sniegts atbalsts 4,1 miljonam personu ar invaliditāti un nedaudz vairāk nekā 9,1 miljonam personu no tādām marginalizētām grupām kā, piemēram, migranti, ārvalstu izcelsmes personas un minoritātes;
- 2,8 miljoni projektu tika atbalstīti ar mērķi palīdzēt lauksaimniecības nozarei un lauku uzņēmumiem kļūt konkurētspējīgākiem un radīt un saglabāt darbvietas lauku apvidos;
- 35 miljoni hektāru lauksaimniecības zemes (20 % no izmantotās lauksaimniecības zemes platības) tika atlasīti zemes apsaimniekošanas atbalsta saņemšanai, lai labāk aizsargātu bioloģisko daudzveidību un Eiropas ainavas;
- vairāk nekā 150 000 lauku saimniecību saņēma atbalstu kvalitatīvu lauksaimniecības pārtikas produktu ražošanai, un atbalsts tika sniegts arī vietējiem tirgiem un īsām piegādes ķēdēm.

¹ Visi ESI fondi ir vērsti uz atbalstu uzņēmumiem, jo īpaši mikrouzņēmumiem, maziem un vidējiem uzņēmumiem. Atlasītie projekti atbalstīs (vai jau ir snieguši atbalstu) 2 370 000 uzņēmumu ERAF ietvaros, 2 030 000 uzņēmumu ESF ietvaros un 543 000 lauku uzņēmumu ELFLA ietvaros (atbalsts 211 000 gados jauniem lauksaimniekiem un investīcijas 332 000 lauku saimniecību fiziskajos aktīvos).

² Ar infrastruktūru saistīto kohēzijas politikas rādītāju (piem., enerģijas ražošanas vai pretplūdu aizsardzības) paziņotajās vērtībās nav iekļauti *Interreg* skaitļi to atšķirīgā tvēruma dēļ.

Šajā ziņojumā, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 1303/2013 53. pantā³, ir izklāstīts progress, kas panākts ESI fondu īstenošanā desmit gadu īstenošanas cikla devītajā gadā. Tas ietver finansiālo īstenošanu, kā arī progresu, kas panākts attiecībā uz kopējiem rādītājiem līdz 2022. gada beigām (tas ir pēdējais pilnais gads, par kuru ir pieejami pilnīgi īstenošanas dati). Šajā ziņojumā sniegti arī jaunākie pieejamie finanšu dati līdz 2023. gada septembra beigām, ja tādi ir pieejami.

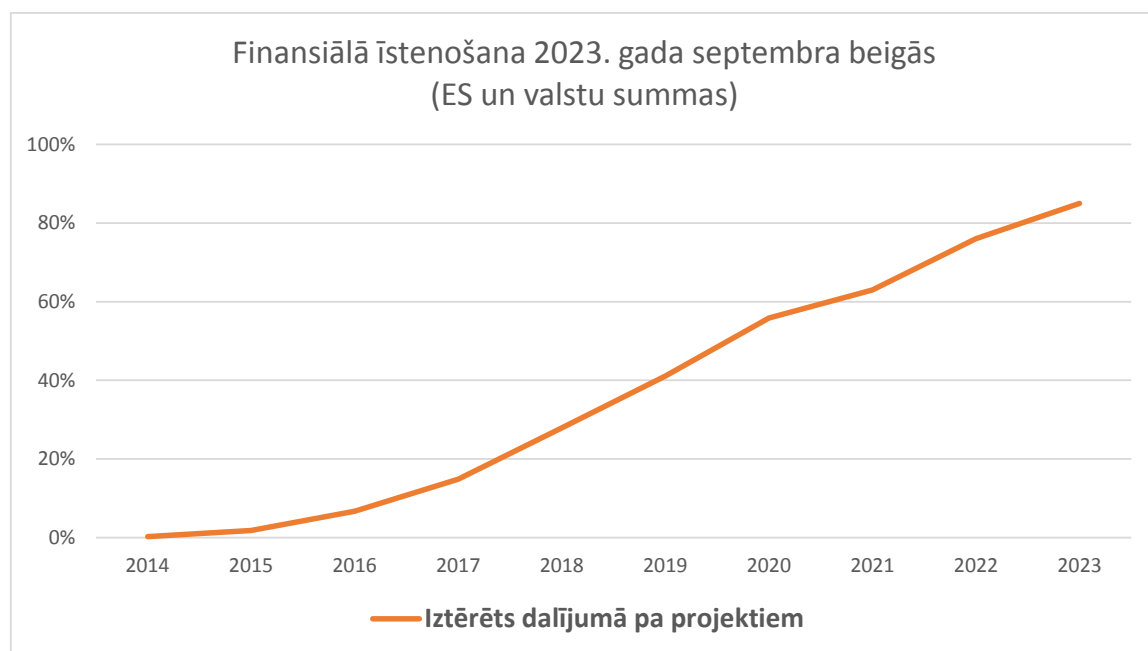
2. PĀRSKATS PAR ĪSTENOŠANU

2.1. Finansiālā īstenošana⁴

No pieciem ESI fondiem 2014.–2020. gada plānošanas periodā tiek darīti pieejami 546 miljardi EUR no ES līdzekļiem, tādējādi kopējās investīcijas ES ekonomikā, iekļaujot valsts līdzfinansējumu, ir 741 miljards EUR. Par izmaksām, kas rodas projektu atbalsta saņēmējiem, līdzfinansējumu no ESI fondiem var saņemt līdz 2023. gada beigām⁵.

Nākamajā attēlā ir parādīta projektu izdevumu tendence īstenošanas ciklā attiecībā pret kopējo plānoto summu. Šīs summas joprojām liecina par saistību līmeni attiecībā uz mērķiem, jo dalībvalstis var pieprasīt plānoto summu korekcijas. Daži dalībvalstu gada ziņojumi attiecas, piemēram, uz problēmām konkrētu projektu īstenošanā vai saistībā ar absorbcijas spēju, kas var novest pie korekcijām pirms īstenošanas perioda beigām. 2022. gada beigās projektos bija iztērēti 76 % no kopējās plānotās summas. Saskaņā ar jaunākajiem finanšu datiem, kas bija pieejami 2023. gada septembra beigās, projektos tika iztērēti 85 % no kopējām plānotajām investīcijām.

1. attēls. Finansiālā īstenošana

³ EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES [REGULA \(ES\) Nr. 1303/2013](#) (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu (OV L 347, 20.12.2013., 320.–469. lpp.).

⁴ Informācija par finansiālo īstenošanu dalījumā pa fondiem un dalībvalstīm ir norādīta pielikumos.

⁵ ELFLA gadījumā par izmaksām var saņemt līdzfinansējumu līdz 2025. gada beigām.

Attiecībā uz Komisijas veiktajiem maksājumiem jānorāda, ka 2022. gada beigās dalībvalstīm bija izmaksāti 412 miljardi EUR (75 % no ES līdzekļiem visā periodā). 2023. gada septembra beigās šī summa ir pieaugusi līdz 460 miljardiem EUR, palielinot maksājumus līdz 84 % no ES plānotajām summām. Sīkāk aplūkojot, var konstatēt, ka ERAF, KF un ESF apguves līmenis ir gandrīz tāds pats kā 2015. gada septembra beigās, kas bija 2007.–2013. gada plānošanas perioda pēdējais atbilstības gads. Iepriekšējo plānošanas periodu pieredze liecina, ka tēriņu temps turpinās paātrināties līdz programmu slēgšanai⁶.

Vienlaikus 2022. gadā tika atceltas saistības 66,75 miljonu EUR apmērā⁷. Komisija pastāvīgi uzrauga programmas, kuru rezultāti ir zemāki, lai palīdzētu labāk īstenot tajās paredzētos pasākumus.

Visbeidzot, ir svarīgi atzīmēt, ka apkopotie dati, kas izklāstīti šajā ziņojumā, ietver būtiskas atšķirības starp dalībvalstīm. Detalizēts pārskats par katras dalībvalsts finansiālo īstenošanu ir iekļauts pielikumos.

2.2. Reakcija uz Covid-19 pandēmiju

Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, ES ir pieņēmusi līdz šim lielāko atveseļošanas pasākumu kopumu, lai pēc krīzes pārvarēšanas kļūtu noturīgāka un atbalstītu Eiropas digitālo un zaļo pārkārtošanos, citastarp Atveseļošanas palīdzību kohēzijai un Eiropas teritorijām (*REACT-EU*), kā arī Atveseļošanas un noturības mehānismu, kas ir lielākais finansējuma elements *NextGenerationEU* ietvaros. 2022. gadā tika darīta pieejama *REACT-EU* otrā daļa 11 miljardu EUR vērtībā. Līdz 2022. gada beigām visa summa 50,6 miljardu EUR apmērā bija saplānota, izmantojot ERAF un ESF. Līdz 2023. gada septembra beigām no programmām tika izmaksāti 26,2 miljardi EUR.

Finansējums ir piešķirts medicīnas iestādēm, pētniekiem, uzņēmumu īpašniekiem, darbiniekiem un neaizsargātām personām, dodot iespēju iegādāties 3,7 miljardus individuālo aizsardzības līdzekļu un aptuveni 12 500 plaušu ventilatoru, kā arī atbalstot vairāk nekā 920 000 uzņēmumu⁸.

No 2023. gada septembra 8,7 miljardi EUR ar *REACT-EU* ir piešķirti zaļajām investīcijām (no tiem 6,6 miljardi EUR — klimatrīcībai), 3,1 miljards EUR — digitālajai ekonomikai, 8,7 miljardi EUR — uzņēmumiem un uzņēmējdarbības atbalstam, 8,8 miljardi EUR — veselības nozarei un 12,7 miljardi EUR — darba tirgus pasākumiem.

Kohēzijas politikā *REACT-EU* ietvaros ESF ir galvenais avots sociālo pakalpojumu atbalstam, nodarbinātības saglabāšanai un atbalsta sniegšanai neaizsargātām grupām saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānu. Tas darīts, veicinot saīsināta darbalaika kompensēšanu, nodrošinot papildu atalgojumu veselības aprūpes darbiniekiem, sniedzot IT aprīkojumu, aizsardzības līdzekļus un nodrošinot pakalpojumus neaizsargātām grupām.

EJZF ieviesa ārkārtas atbalstu, ar ko kompensē zvejas darbību pagaidu pārtraukšanu un ražošanas un apstrādes apturēšanu vai samazināšanu Covid-19 pandēmijas kontekstā. Covid-19 pandēmijas ietekmes mazināšanai no EJZF finansējuma tika piešķirti

⁶ Valstu pārvaldes iestādes mēdz Komisijai iesniegt atmaksas pieprasījumus, tuvojoties finanšu gada beigām.

⁷ Šis skaitlis ietver atceltās ERAF un KF saistības 49,4 miljonu EUR apmērā, atceltās ELFLA saistības 15,7 miljonu EUR apmērā un atceltās EJZF saistības 1,65 miljonu EUR apmērā. ESF saistības 2022. gadā netika atceltas.

⁸ Šī informācija ir pieejama kohēzijas atvērto datu platformas [Covid-19 infopanelī](#).

210 miljoni EUR, no kuriem vairāk nekā puse (59 %) tika piešķirta, lai mazinātu ietekmi, ko radījusi zvejas darbību pagaidu pārtraukšana.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu, reaģējot uz Covid-19 krīzi

Itālijā un Spānijā liela daļa vakcinācijas kampaņas pret Covid-19 vīrusu tika līdzfinansēta no *REACT-EU* finansējuma. Vairāk nekā 2,5 miljardi EUR ir izmantoti, lai nodrošinātu vakcīnu devas, kas vajadzīgas, lai aizsargātu abu šo valstu iedzīvotājus.

Ar projektu “Digitālais plāns”, kas īstenots Monpeljē pilsētā Francijā, *REACT-EU* ir palīdzējis novērst Covid-19 pandēmijas laikā konstatēto digitālā aprīkojuma trūkumu vietējās skolās. *REACT-EU* dotācija 3,5 miljonu EUR apmērā ļāva katram skolotājam sagādāt klēpj datoru un katrā klasē uzstādīt videoprojektoru, lai nodrošinātu pedagoģisko nepārtrauktību, kā arī mācīšanas un mācīšanās metožu modernizāciju. Tas palīdzēs uzlabot digitālās zināšanas un prasmes, samazināt nesekmību mācībās un nodrošināt pedagoģisko nepārtrauktību jaunas veselības krīzes gadījumā.

Somijā [ELFLA finansētais KoroKausi projekts](#) palīdzēja lauksaimniekiem pārvarēt sezonas darbinieku trūkumu, kas bija liela problēma, kuru izraisīja Covid-19 pandēmija un kuras rezultātā vairākas lauku saimniecības bankrotēja. Šis projekts palīdzēja atrast darbiniekus gandrīz visām zemnieku saimniecībām, kas vērsās pēc palīdzības minētajā dienestā. Tika īstenotas komunikācijas kampaņas un izveidota tiešsaistes tīklošanas platforma ar aptuveni 7000 reģistrētiem lietotājiem un lielu pieejamo darbvietu skaitu lauku saimniecībās (aptuveni 2100). Līdzīgus projektus, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, ELFLA ir finansējis vairākās citās dalībvalstīs.

3. ĪSTENOŠANA GALVENAJĀS TEMATISKAJĀS JOMĀS

Nākamajās iedaļās ir sniegts pārskats par ESI fondu sasniegumiem galvenajās politikas jomās un tematiskajās jomās atbilstīgi dalībvalstu ziņojumiem 2022. gada beigās.

3.1. Gudra izaugsme

Ir svarīgi izmantot ESI fondus pētniecības un inovācijas veicināšanai, lai palīdzētu dalībvalstīm un reģioniem radīt apstākļus, kas nepieciešami ekonomikas attīstībai uz vietas. Inovācijas atbalstīšana, izmantojot pārdomātas specializācijas stratēģijas, ir būtiska virknei Komisijas prioritāšu (jo īpaši Eiropas zaļajam kursam; ekonomikai, kas darbojas cilvēku labā; un nolūkā sagatavot ES digitālajam laikmetam).

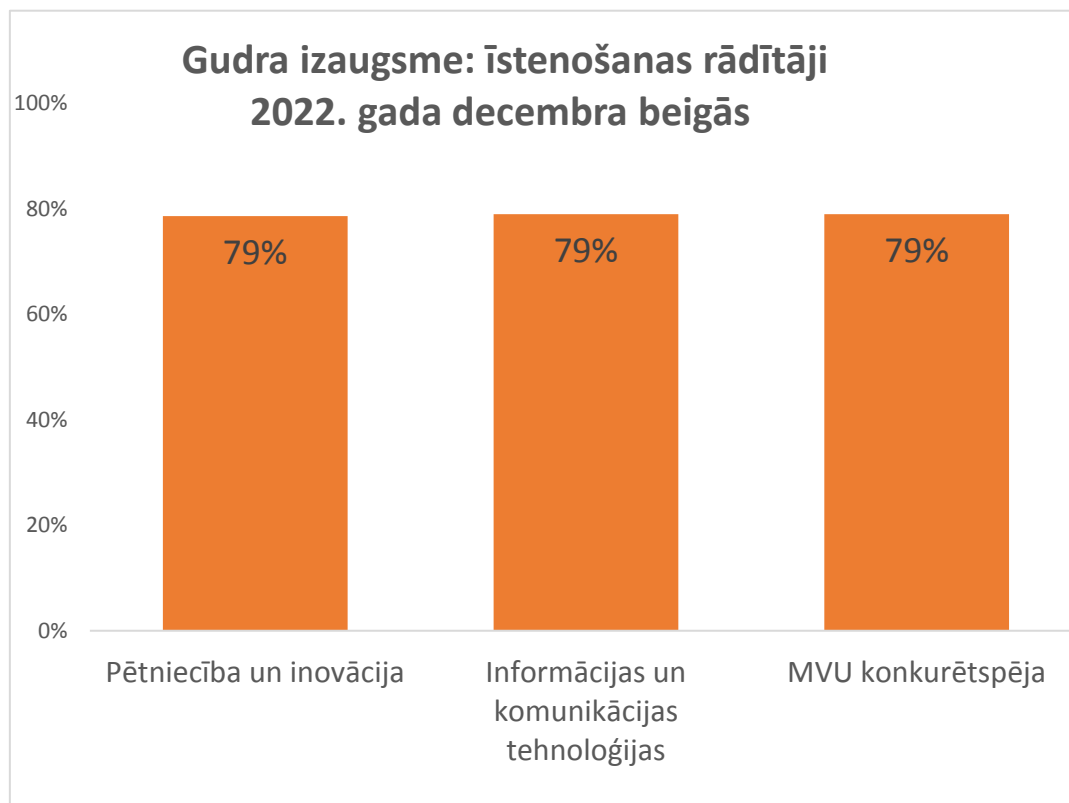
Līdz 2022. gada beigām bija reģistrēti šādi sasniegumi:

- atbalstu bija saņēmusi aptuveni 5 miljoni MVU, kas ir par 25 % vairāk nekā 2021. gada beigās, kad atbalstu bija saņēmuši 4 miljoni uzņēmumu;
- vairāk nekā 75 000 uzņēmumu ir sadarbojušies ar pētniecības iestādēm;
- aptuveni 37 000 uzņēmumu bija laiduši tirgū jaunus produktus, kas pārsniedza programmās noteikto mērķrādītāju (32 000 uzņēmumi);
- pateicoties ERAF finansētajiem projektiem, vairāk nekā 7,8 miljoni mājsaimniecību jau guva labumu no uzlabotas piekļuves platjoslai. Paredzams, ka līdz 2023. gada beigām labumu no uzlabotas platjoslas piekļuves gūs gandrīz 12 miljoni mājsaimniecību;
- lauku apvidos vairāk nekā 1900 investīciju darbību saņēma ELFLA atbalstu kopumā vairāk nekā 1,1 miljarda EUR apmērā, kas tika piešķirts, lai uzlabotu IKT

pieejamību, izmantošanu un kvalitāti. Vairāk nekā 5,1 miljons iedzīvotāju lauku apvidos ir guvuši labumu no uzlabotas IT infrastruktūras vai pakalpojumiem.

Investīcijas gudrai izaugsmei veido aptuveni 28 % no kopējā ESI finansējuma; 211 miljardi EUR tika atvēlēti trim tematiskajām jomām, kas ir daļa no gudras izaugsmes sadaļas: **pētniecībai un inovācijai** (74 miljardi EUR), **informācijas un komunikācijas tehnoloģijām** (19 miljardi EUR) un **MVU konkurētspējai** (118 miljardi EUR)⁹.

Līdz 2022. gada beigām projektu atbalsta saņēmējiem jau bija izmaksāti 166 miljardi EUR (kas atbilst 79 % no piešķiruma šai sadaļai). Tas nozīmē pieaugumu par 16 procentpunktiem salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Nākamajā attēlā ir sniegts sīkāks īstenošanas rādītāju sadalījums katrai no trim tematiskajām jomām.

2. attēls. Gudra izaugsme: īstenošanas rādītāji

Finanšu progress dažātajās tematiskajās jomās būtiski neatšķiras. Attiecībā uz investīcijām pētniecības un inovācijas darbībās 79 % no kopējās plānotās summas jau ir iztērēti. Tas ir tikpat, cik informācijas un komunikācijas tehnoloģiju tematiskajā jomā, kur arī iztērēti 79 % no kopējām summām.

ESI fondi arī palīdz uzņēmumiem augt un uzlabot produktivitāti un konkurētspēju, kā arī ieviest inovatīvus risinājumus. Kopumā ES MVU konkurētspējas uzlabošanai ir plānots tērēt 118 miljardus EUR (16 % no kopējā budžeta), kas ir budžeta lielākā atsevišķā tematiskā joma. Līdz 2022. gada beigām 79 % no plānotās summas jau bija iztērēti.

⁹ Galvenajām politikas jomām paredzētās kopsummas pārsniedz 1.1. pielikumā ietvertās konkrētās summas pa tematiskajiem mērķiem. Tas saistīts ar investīciju pārdali, par ko tika ziņots sadaļā “vairāku tematu mērķi”.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu gudrā izaugsme

Itālijas reģionālā ERAF Sicīlijas programma ir ieguldījusi 7,5 miljonus eiro, lai atbalstītu [Vidusjūras Transplantācijas un uzlaboto specializēto terapiju institūta \(ISMETT\)](#) pētniecības infrastruktūru. ISMETT ir transplantācijas izcilības centrs un references slimnīca visam Vidusjūras reģionam, un tas ir iesaistīts svarīgos pētniecības projektos, lai nodrošinātu pacientiem vismodernākās terapijas dzīvībai svarīgu orgānu bojājuma beigu stadijā.

Projekts [Sustainable Bottom Line 2.0](#) saņēma 1,8 miljonus EUR no ERAF, lai palīdzētu Dānijas galvaspilsētas reģiona MVU zaļās un aprites uzņēmējdarbības attīstībā. Aptuveni 100 uzņēmumi saņēma aprites potenciāla novērtējumu, un aptuveni 80 uzņēmumi izstrādāja zaļus un aprites uzņēmējdarbības modeļus, kas veicināja energoefektivitāti un resursu efektīvu izmantošanu, uzlaboja konkurētspēju un palielināja izaugsmes potenciālu. Tā rezultātā siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas samazinājās par gandrīz 7000 tonnām, enerģijas patēriņš samazinājās gandrīz par 100 000 gigadžoulu (GJ) un materiālu patēriņš samazinājās gandrīz par 2000 tonnām.

ERAF ieguldīja aptuveni 4 miljonus EUR [praktiskās apmācības centra](#) izveidē Kauņas Tehniskās profesionālās izglītības centrā Lietuvā. Projekts ietvēra telpu modernizāciju, mūsdienīgas vides izveidi gaisa kuģu remonta speciālistu apmācībai un specializēta mācību aprīkojuma iegādi. Projekta ietvaros tika izveidota Lietuvā pirmā praktisko mācību bāze gaisa kuģu remontam, kā arī hibrīda transportlīdzekļu remontam.

ERAF ir sniedzis atbalstu [CYENS izcilības centram](#) Nikosijā, Kiprā. Centrs ir akadēmiskās pētniecības un rūpnieciskās inovācijas integrators, kura mērķis ir veicināt ilgtspējīgu zinātnisko, tehnoloģisko un ekonomisko izaugsmi. Tas atvieglo pētniecības rezultātu izmantošanu un atbalsta inovatīvus jaunuzņēmumus tādās jomās kā interaktīvie mediji, intelektiskās sistēmas, jaunās tehnoloģijas (piem., mākslīgais intelekts un 5G) un māksla un tehnoloģijas. Centrs veicina pasākumus, kas dod labumu gan Kipras grieķiem, gan turkiem.

EJZF atbalstīja *Wageningen University & Research* Nīderlandē digitāla rīka izstrādē, kas ļautu ieviest [pilnībā dokumentētu zvejniecību](#). Šis rīks izmanto mākslīgo intelektu, lai automātiski atpazītu katras zivs sugu un lielumu, tādējādi atvieglojot zivju apstrādi un nozvejas reģistrēšanu uz kuģiem, kā arī sniegtot vērtīgus datus zvejniecības pārvaldībai.

Tas palielina pārredzamību ne tikai pašai nozarei, bet arī patērētājiem un NVO. Šis rīks varētu arī atvieglot zvejniecības pārvaldību visiem partneriem.

Projekts “[North Sweden Cleantech](#) — klimata ziņā pārdomāta nākotnes inovāciju vietne” ir palīdzējis uzņēmumiem, kas strādā tīro tehnoloģiju, zaļo tehnoloģiju un ilgtspējīgu risinājumu jomā. ERAF ir investējis 1 miljonu EUR MVU inovācijas spēju stiprināšanā. Platforma nodrošina atbalstu uzņēmējdarbības attīstībai un kalpo kā tīklošanas forums vairāk nekā 100 uzņēmumiem Zviedrijas ziemeļos.

Portugālē no Lisabonas 2020. gada programmas finansēja

[Eksperimentālās un tehnoloģiskās bioloģijas institūtu \(IBET\)](#)

7,7 miljonu EUR apmērā tādas ēkas būvniecībai, kurā ir laboratorijas telpas un analītiskās un bioloģiskās ražošanas platformas. Rezultātā jaunajā ēkā tika uzsākts jauns tehnisko un zinātnisko sasniegumu cikls, jo īpaši izmantojot partnerības ar biofarmācijas nozari (īpaši

vakcīnu un gēnu un šūnu terapijas jomā). Šī ēka ir solis uz priekšu energoefektivitātes ziņā, tajā ir ēnošanas sistēmas, gaisa kondicionēšanas iekārtas ar enerģijas atgūšanu, centralizēta tehniskās pārvaldības sistēma un viedais apgaismojums. Kad tā būs pilnībā pabeigta, līdz 2025. gadam tajā strādās 25 tehniķu komanda.

Īrijā ELFLA atbalstīja divus ciematus, kas nebija iekļauti valsts platjoslas plānā, Piltāunu un Fidaunu (Īrijas dienvidaustrumos), lai tie izveidotu savu platjoslas tīklu, kas būtu kopienai īpašumā. Projekts [Broadband 4 Our Community project](#) kļuva par sociālās un finanšu inovācijas modeli un spēja piesaistīt vietējo uzņēmumu līdzfinansējumu, lai atbalstītu un atvieglotu tādas infrastruktūras uzstādīšanu, kas vajadzīga, lai izveidotu “*fibre to the premises*” tīklu. Projekts Piltāunā un Fidaunā ir nodrošinājis ātrgaitas internetu 750 mājām un uzņēmumiem.

3.2. Ilgtspējīga izaugsme

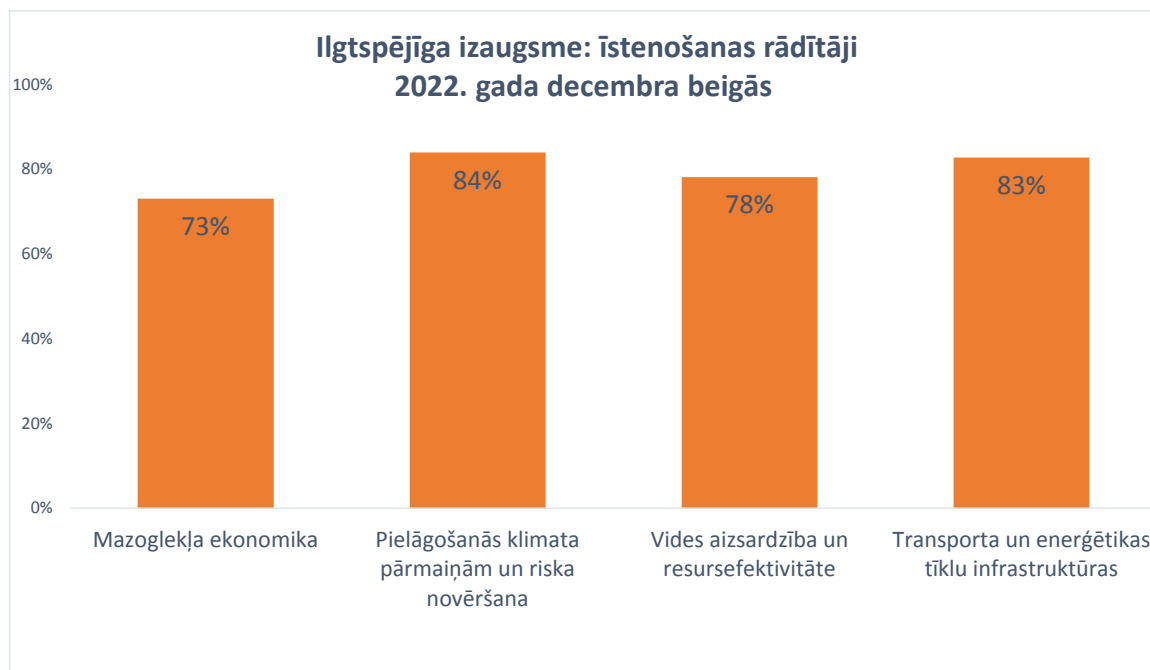
ESI fondi atbalsta investīcijas klimatneitrālā, tīrā un aprites ekonomikā, kā arī vides jomā un saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām. Tādējādi tie sniedz būtisku ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā.

Līdz 2022. gada beigām bija reģistrēti šādi taustāmi sasniegumi:

- jau ir uzstādīta atjaunīgās enerģijas ražošanas jauda 6000 MW apmērā (mērķrādītājs ir 8700 MW);
- vairāk nekā 550 000 māsasaimniecību ir guvušas labumu no uzlabotiem energoefektivitātes nosacījumiem (mērķrādītājs ir 620 000 māsasaimniecību);
- katru gadu tiek ietaupītas 3,5 teravatstundas enerģijas patēriņa sabiedriskajās ēkās (mērķis ir patēriņu samazināt par 6,5 teravatstundām);
- pretplūdu pasākumi samazinās gandrīz 20 miljonu cilvēku neaizsargātību, no kuriem 17 miljoni jau tagad, pateicoties atbalsta investīcijām, ir mazāk pakļauti plūdu riskam;

- ir turpinājies progress lauksaimniecības un meža zemes apsaimniekošanas uzlabošanā, atjaunojot, saglabājot un uzlabojot ekosistēmas, citastarp bioloģisko daudzveidību, ūdeni un augsni, oglekļa sekvestrēšanu un uzglabāšanu, un samazinot SEG un amonjaka emisijas lauksaimniecībā. 2022. gada beigās ES jau bija pārsniegusi savus 2025. gada mērķrādītājus šajās jomās;
- 1,8 miljardi EUR (kas atbilst gandrīz 34 % no kopējā EJZF atbalsta zvejniecības un akvakultūras nozarēm) tika piešķirti vides saglabāšanai un aizsardzībai (piem., nodrošinot *Natura 2000* teritoriju aizsardzību), kā arī resursu efektīvas izmantošanas un atkritumu samazināšanas veicināšanai.

Investīcijas ilgtspējīgā izaugsme veido aptuveni 37 % no kopējā ESI finansējuma. Ilgtspējīgas izaugsmes sadaļas četrām tematiskajām jomām ir plānoti 273 miljardi EUR. Tie attiecas uz investīcijām **mazoglekļa ekonomikā** (55 miljardi EUR), pasākumiem saistībā ar **pielāgošanos klimata pārmaiņām un riska novēršanu** (51 miljards EUR), **vides aizsardzības un resursu efektivitātes nodrošināšanā** (90 miljardi EUR) un **transporta un enerģētikas tīkla infrastruktūru atbalstam** (77 miljardi EUR).

Līdz 2022. gada beigām izdevumi sasniedza 217 miljardus EUR (80 % no kopējās šai sadaļai plānotās summas). Nākamajā attēlā ir sniegts sīkāks īstenošanas rādītāju sadalījums katrai no četrām tematiskajām jomām.

3. attēls. Ilgtspējīgas izaugsmes īstenošanas rādītāji

Finanšu progress, kas sasniegts dažādās tematiskajās jomās, būtiski atšķiras. Pielāgošanās klimata pārmaiņām un riska novēršana ir visstraujāk progresējošā tematiskā joma (līdz 2022. gada beigām jau ir iztērēti 84 % no kopējā budžeta). Investīcijas tīkla infrastruktūrās transporta un enerģētikas jomā turpināja pieaugt (jau iztērēti 83 % no kopējām plānotajām summām). Nākamā joma tēriņu ziņā ir vides aizsardzība un resursu efektivitāte (jau iztērēti 78 % no kopējā budžeta, kas ir nedaudz mazāk nekā vidēji attiecībā uz ilgtspējīgas

izaugsmes mērķi). Tematiskā joma ar vismazākajiem rezultātiem ir mazoglekļa ekonomika (jau iztērēti tikai 73 % no kopējā budžeta).

ESI fondi ir galvenais ES publisko finanšu atbalsts tīrai enerģijai. Tie ir finansējuši energoefektivitātes projektus, veicot ēku renovāciju un atjaunīgo energoresursu un energotīklu attīstību. Tas vairākām dalībvalstīm ir ļāvis izveidot plaša mēroga dzīvojamo ēku renovācijas programmas, lai tūkstošiem mājsaimniecību tagad saņemtu mazākus rēķinus par elektroapgādi un baudītu lielāku komfortu. Atbalstu saņēma arī MVU nolūkā uzlabot savu energoefektivitāti, samazināt energoresursu izmaksas un paaugstināt konkurētspēju.

Tāpat būtisks atbalsts tika sniegts, lai veicinātu investīcijas atjaunīgajos energoresursos (piem., jūras energoresursos un saules un vēja enerģijas ieviešanā energokopienās un maza mēroga iekārtās). Tas ir veicinājis energoapgādes drošību un radījis jaunas darbvietas un uzņēmumus ES atjaunīgās enerģijas nozarē. No ESI fondiem ir veiktas investīcijas galvenajā elektroenerģijas un gāzes infrastruktūrā, kam tagad ir izšķirīga nozīme funkcionējoša iekšējā enerģijas tirgus nodrošināšanā.

Atbalsta klimatrīcībai apzināšana

ES ir noteikusi vispārēju klimata izdevumu mērķrādītāju, proti, vismaz 20 % no ES budžeta 2014.–2020. gadam. ESI fondi 26 % no sava kopējā budžeta piešķir klimatrīcības mērķiem. Investīcijas mazoglekļa ekonomikā, aprites ekonomikā, riska novēršanā, vides aizsardzībā, tīrā pilsētu mobilitātē un pētniecības un inovācijas darbībās citastarp veicina šo mērķu sasniegšanu.

Līdz 2022. gada beigām ERAF projektos bija iztērēti 25,3 miljardi EUR. ELFLA ietvaros tika līdzfinansēts plašs darbību klāsts 58 % (78,7 miljardu EUR) apmērā no kopējā ELFLA piešķiruma, kas saistīts ar klimatrīcību.

Tomēr dažas dalībvalstis ziņo par problēmām programmu īstenošanā (arī projektos, kas veicina klimata mērķu sasniegšanu). Komisija pastāvīgi uzrauga programmas, kuru rezultāti ir zemāki, lai palīdzētu tām labāk īstenot savas darbības. Ziņojuma 3. pielikumā ir sniegta sīkāka informācija par citu fondu piešķirumiem un izdevumiem klimata jomā¹⁰.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu ilgtspējīgā izaugsme

[Atjaunotais dzelzceļa tīkls Dienvidmorāvijā](#) bija viens no lielākajiem kohēzijas politikas ieguldījumiem Čehijā. Šīs līnijas renovācija ietvēra arī 37 jaunu elektrovilcienu iegādi. Tas veicinās satiksmes sastrēgumu mazināšanos maksimumstundās noslogotajā Dienvidmorāvijas dzelzceļā, kas katru gadu pārvadā aptuveni 22 miljonus pasažieru. Šis

¹⁰ Kohēzijas politikas klimatrīcības izsekošanu var izpētīt kohēzijas atvērto datu [klimata izsekošanas rīkā](#).

projekts saņēma kohēzijas politikas finansējumu 223 miljonu EUR apmērā (projekta kopējais budžets bija 265 miljoni EUR).

Karintijā, Austrijā *REACT-EU* fondu atbalstu saņēma projekts [*LOCA2Transformation*](#). Tā mērķis bija palielināt to uzņēmumu informētību par klimatneitralitātes jautājumu, kuri darbojas energoietilpīgās tradicionālajās nozarēs Lejaskarintijā, un palīdzēt tiem dot savu ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā. Pētnieki no *Alpen Adria* universitātes un pētniecības centra *Joanneum Research* veica uzņēmumu aptauju, organizēja darbseminārus un sagatavoja [*rokasgrāmatu*](#) uzņēmumiem par to, kā pārveidot savus uzņēmējdarbības modeļus, lai sasniegtu zaļā kursa mērķus.

Francijas Reinjonas salā ir izveidota [*fotoelementu kuponu*](#) sistēma, lai varētu izveidot saules fotoelementu iekārtas privātās mājāsaimniecībās, kas pieslēgtas publiskajai elektroenerģijas sadales sistēmai. ERAF šā projekta īstenošanā ieguldīja 5,7 miljonus EUR (gandrīz 85 % no projekta kopējā budžeta). Projekts palīdz samazināt oglekļa pēdu un izstrādāt vietēju zaļās elektroenerģijas ražošanas modeli, kā arī atbilst iedzīvotāju vajadzībām, mudinot viņus aktīvi iesaistīties Reinjonas enerģētikas pārkārtošanā.

Bulgārijā, izmantojot Kohēzijas fondu, investēja 42 miljonus EUR svarīgā projektā, lai uzlabotu pilsētas transportu un gaisa kvalitāti Sofijā, iegādājoties 29 modernus tramvaju. Šī modernizācija ir samazinājusi ne tikai emisijas, bet arī uzturēšanas un elektroenerģijas izmaksas, vienlaikus palielinot darbības efektivitāti. Tramvaju, nevis privāto automobiļu izmantošanas veicināšana ir nozīmīgs solis ceļā uz tīrāku gaisu un ilgtspējīgu pilsētas transportu Sofijā.

Slovēnijā Kohēzijas fonds ir investējis labākos piepilsētas vilcienos, piešķirot 101 miljonu EUR dzelzceļa līnijas *Maribor-Šentilj* modernizēšanā. Tagad katru dienu starp Slovēnijas otru lielāko pilsētu un Austrijas robežu kursē 84 vilcieni (ne vairs 67) pa jauniem sliežu ceļiem, kuru garums ir 18 kilometri un uz kuriem ir uzstādītas trokšņa barjeras 12 kilometru garumā, turklāt ir modernizētas stacijas ar stāvparkiem.

EJZF ir sniedzis finansiālu atbalstu projektam [*PuertAlMar*](#) Vigo ostā Spānijā. Šī osta īsteno vērīgu zilās izaugsmes stratēģiju, kas ietver mērķi atjaunot jūras ekosistēmas ostas teritorijā un sadarboties ar sabiedrību, lai palielinātu tās informētību par jūras bioloģisko daudzveidību.

Projekta *PuertAlMar* ietvaros ostā ir pārbaudīti inovatīvi biomimetiskie materiāli, kas efektīvi veicināja vietējās jūras bezmugurkaulnieku faunas klātbūtni, kura rezultātā piesaista lielākas sugas un palīdz atjaunot veselīgas ekosistēmas.

Maltā Kohēzijas fonds atbalstīja multimateriālu reģenerācijas kompleksa izveidi *Hal Far* reģionā. Mērķis ir uzlabot atkritumu apsaimniekošanas jaudu, atdalot reģenerējamus

materiālus pirms atlieku apglabāšanas poligonos, samazinot atkritumu daudzumu poligonos un maksimāli palielinot atkalizmantošanu. Komplekss savāks koksni, tekstilizstrādājumus, elektriskos atkritumus un elektroniskās iekārtas. Paredzams, ka pirmajos gados tiks savākts aptuveni 14 000 tonnu un līdz 2029. gadam šis apjoms pieaugs gandrīz līdz 20 000 tonnām. Tas ietaupīs vērtīgo

zemi uz salas un aizsargās vidi.

Īstenojot projektu “[E-BUS RGTR](#)”, ko finansē *REACT-EU*, reģionālo autobusu tīkls Luksemburgā ir aprīkots ar jauniem elektriskajiem autobusiem. Šis 35 miljonu EUR vērtais projekts palīdz sasniegt kohēzijas politikas mērķi samazināt CO₂ emisijas no transportlīdzekļiem ar iekšdedzes dzinēju. Tas ir izmēģinājuma projekts, un elektrisko autobusu līniju uzstādīšana tiks turpināta ar mērķi līdz 2030. gadam Luksemburgas autobusu tīklā panākt nulles emisijas.

Lielākā ģeotermālā apkures sistēma ES tika atklāta Ungārijas dienvidos, Segedā, 2023. gadā. ES ir investējusi 23 miljonus EUR, lai nodrošinātu tīru, atjaunīgu un cenas ziņā pieejamu enerģiju vairāk nekā 28 000 mājsaimniecībām un vairāk nekā 400 sabiedriskajām ēkām šajā reģionā. Tas par 60 % samazinās enerģijas izmaksas un pilsētas SEG emisijas. Tas, ka vairāk nekā 25 % ES

iedzīvotāju dzīvo apgabalos ar pietiekamiem ģeotermālajiem resursiem, nozīmē, ka daudzi citi ES reģioni var izmantot atjaunīgo enerģiju, lai kļūtu neatkarīgi no Krievijas gāzes.

Igaunijā ELFLA atbalstīja lauku jaunuzņēmumu, kura mērķis ir izstrādāt inovatīvu iepakojuma materiālu, kas plastmasas burbulplēvi aizstātu ar vilnas atkritumiem. Tā kā lauksaimnieki parasti apglabā vai sadedzina līdz 90 % no katru gadu saražotās vilnas, projekts [Woola](#) palīdz samazināt atkritumu daudzumu un

izveidot praktisku sistēmu vilnas atkritumu pārstrādei. Turklāt iepakojuma materiālus uz vilnas bāzes var ilgtspējīgi atkalizmantot vairākas reizes, tāpēc klientiem ir ieviesta iepakojuma depozīta sistēma. Projekts atbalsta arī jaunu nodarbinātības iespēju radīšanu.

Dabas ugunsgrēku novēršana un apkarošana Grieķijas un Itālijas mežos un lauku apvidos ir viens no lielākajiem izaicinājumiem vietējiem ugunsdzēsējiem. Meža ugunsgrēku agrīna atklāšana Apūlijas reģionā Itālijā un Epīras reģionā Grieķijā tagad ir iespējama, pateicoties kameru, sensoru un meteoroloģisko staciju tīklam. Datoru modeļi palīdz prognozēt to izplatību, nodrošinot, ka iestādes var ātri un efektīvi reaģēt. ERAF finansētais projekts [OFIDIA2](#) palīdz pasargāt īpašumus un

dzīvības, ko karstajos un sausajos vasaras mēnešos Vidusjūras reģionā apdraud meža ugunsgrēki, kuru skaits aizvien palielinās. Augstas izšķirtspējas kameru, sensoru un meteoroloģisko staciju tīkls, kas savienots ar vadības telpām, Apūlijā aptver 100 hektārus meža. Grieķijā kameras, droni un divi paaugstinātas pārgājības transportlīdzekļi uzrauga vairāk nekā 15 000 km² meža Epīrā.

Polijā ir atvērts garākais zemūdens tunelis ES, kas tika finansēts no ES līdzekļiem. [Švinas tunelis](#) savieno *Uznam* un *Wolin* salas un *Świnoujście* pilsētas centru ar pārējo valsti. Tas nodrošina netraucētu transportu vietējiem iedzīvotājiem un apmeklētājiem un kalpo par reģiona ekonomiskās attīstības katalizatoru. *Świnoujście* ir arī viens no tūristu

ieciensākajiem galamērķiem Polijā, gadā piesaistot aptuveni 2,5 miljonus apmeklētāju, kuri tagad varēs izmantot arī šo jauno tuneli. Projekts saņēma kohēzijas politikas finansējumu 162,3 miljonu EUR apmērā (kopējais budžets bija 191,5 miljoni EUR).

Šogad tika atklāts viens no lielākajiem kohēzijas politikas finansētajiem projektiem — *Brăila* iekārtais tilts Rumānijā. Tas savieno Melnās jūras ostas un Donavas deltu ar pārējo valsti un plašāku Eiropas transporta tīklu. Kohēzijas politikas fondi šajā projektā ieguldīja 363 miljonus EUR. Četru joslu tilts ir 2 kilometrus garš un atrodas

38 metrus virs upes. Tas ir lielākais tilts Rumānijā, lielākais tilts pār Donavu un trešais lielākais iekārtais tilts ES. Paredzams, ka ceļā pavadītais laiks samazināsies par aptuveni 50 minūtēm un to izmantos aptuveni 11 400 transportlīdzekļu dienā.

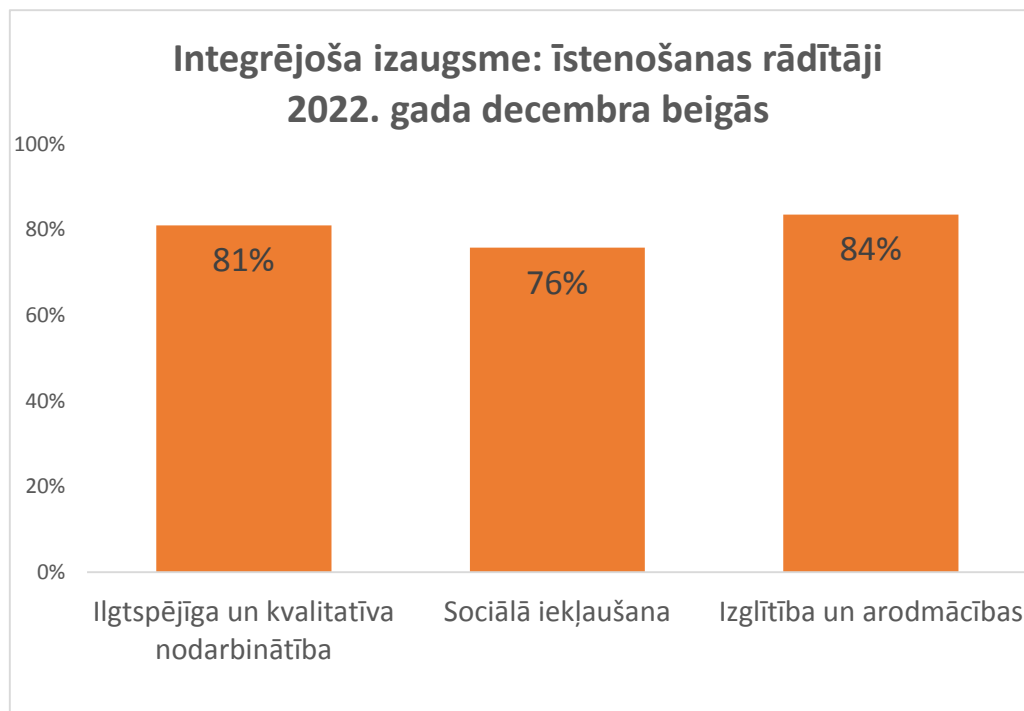
Ievērojams ERAF atbalsts ļāva 2022. gada jūlijā pabeigt Pelešćinas tiltu Horvātijā. Tilts ir garāks par 2,4 kilometriem un nodrošina tiešu ceļu savienojumu starp Horvātijas kontinentālo daļu un Dienviddalmāciju. Tas ļauj ievērojami samazināt ceļā pavadīto laiku (brauciens no 59 minūtēm saīsinās līdz 22 minūtēm) un padara Dienviddalmāciju pieejamāku.

3.3. Integrējoša izaugsme

ES turpina virzīt savu sociālo programmu, jo īpaši kopš Eiropas sociālo tiesību pīlāra pieņemšanas. Šajā kontekstā ESI fondi ir atbalstījuši strukturālas reformas, piemēram, modernizējot sabiedriskos pakalpojumus; veicinot jauniešu nodarbinātību, mazinot nabadzību un nevienlīdzību un novēršot dzimumu nevienlīdzību, bezpajumtniecību un atstumtību mājokļa jomā.

Līdz 2022. gada beigām projektos ar mērķi uzlabot nodarbinātības iespējas bija gūti šādi panākumi:

- ar ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu (JNI) tika atbalstīti 64,5 miljoni dalībnieku, citastarp 22,2 miljoni bezdarbnieku un 24,9 miljoni neaktīvu dalībnieku;
- no atbalstītajām personām 1,5 miljoni bija iesaistīti darba meklēšanā, 3 miljoni — izglītībā vai apmācībā, 10,2 miljoni bija ieguvuši kvalifikāciju, 7,4 miljoni pēc ESF darbības pārtraukšanas bija nodarbināti un 6,8 miljoni bija nodarbināti sešus mēnešus vēlāk;
- tika sniegts atbalsts gandrīz 4,1 miljonam personu ar invaliditāti un nedaudz vairāk nekā 9,1 miljonam personu no marginalizētām grupām (piem., migrantiem, ārvalstu izcelsmes personām un minoritātēm);
- 47 % dalībnieku bija mazkvalificēti un 14 % bija migranti, ārvalstu izcelsmes personas vai minoritāšu pārstāvji.

Investīcijas integrējošai izaugsmei veido aptuveni 24 % no kopējā ESI finansējuma. Kopā 179 miljardi EUR ir pieejami šīs sadaļas trim tematiskajām jomām: **ilgtspējīga kvalitatīva nodarbinātība** (60 miljardi EUR), **sociālā iekļaušana** (71 miljards EUR) un **izglītība un arodmācības** (47 miljardi EUR). Līdz 2022. gada beigām izdevumi sasniedza 142 miljardus EUR (79 % no kopējās summas, kas plānota šai sadaļai).

4. attēls. Integrējoša izaugsme: īstenošanas rādītāji

Finanšu progress, kas sasniegts dažādās tematiskajās jomās, ir atšķirīgs. Izglītība un arodmācības ir visstraujāk progresējošā tematiskā joma (jau ir iztērēti 84 % no kopējā budžeta). Nākamā joma ir investīcijas ilgtspējīgā un kvalitatīvā nodarbinātībā (jau ir iztērēti 81 % no kopējām plānotajām summām). Sociālā iekļaušana izdevumu ziņā ir pēdējā vietā (jau ir iztērēti 76 % no kopējā budžeta, un tas ir nedaudz mazāk par integrējošas izaugsmes sadaļas vidējo rādītāju).

Covid-19 krīze ir atsaukusies uz visu sabiedrību un ietekmējusi cilvēkus dažādos veidos. ES sociālajai programmai un Eiropas sociālo tiesību pīlāram ir tik liela nozīme kā vēl nekad, lai mazinātu Covid-19 pandēmijas ekonomisko un sociālo ietekmi un padarītu ES ekonomiku un sabiedrību iekļaujošāku, ilgtspējīgāku, noturīgāku un labāk sagatavotu zaļās un digitālās pārkārtošanās pārbaudījumiem un iespējām. Pašreizējā kritiskajā scenārijā ESI fondi atbalsta strukturālās reformas, piemēram, sabiedrisko pakalpojumu modernizāciju, jauniešu nodarbinātības veicināšanu un nabadzības un nevienlīdzības mazināšanu.

CARE un SAFE instrumenti

Lai palīdzētu ES valstīm un reģioniem risināt jautājumus saistībā ar bēgļiem, kas bēg no Krievijas agresijas pret Ukrainu, Komisija ierosināja paketi [CARE](#) (kohēzijas rīcība bēgļu atbalstam Eiropā). Papildus šim tiešajam bēgļu atbalstam *CARE* pasākumi ir palīdzējuši mazināt slogu uz dalībvalstu budžetiem, izmaksājot papildu likviditāti aptuveni 13,6 miljardu EUR apmērā. Līdz šim ierosinātās elastības iespējas ir izmantojušas 17 dalībvalstis, kas bēgļu atbalstam ir pārplānojušas aptuveni 1,3 miljardus EUR. Izplatītākie pasākumi *CARE* ietvaros ir kara bēgļu iekļaušana vispārējās sociālās integrācijas programmās, kā arī veselības aprūpes, pārtikas, pamata palīdzības un ar darba

tirgu saistīto konsultāciju sniegšana šiem bēgļiem. Šādi pasākumi bieži ietver arī valodu kursus, izglītību, sociālos pakalpojumus un bērnu aprūpi. Līdzīgs atbalsts tiks sniegts arī no 2021.–2027. gada programmām, kas arī veicina integrācijas darbības.

Instrument [SAFE](#) (“Atbalsts cenas ziņā pieejamai enerģijai”) ir vērsts uz augsto enerģijas cenu ietekmi uz uzņēmumiem konkrētās augsta enerģijas patēriņa nozarēs. Tas arī atļauj lielāku neizlieto to līdzekļu apjomu novirzīt gan to MVU un mazaizsargāto mājsaimniecību atbalstam, kurus īpaši skārušas augstās enerģijas cenas, gan ar mērķi finansēt saīsināta darba laika shēmas nodarbinātības saglabāšanai. Kopš tā stāšanās spēkā 2023. gada 28. februārī pirmie programmas grozījumi jau ir sākušies un tiem sekos nākamie.

Attiecībā uz **sociālo iekļaušanu**, kas ir joma, kurā ESF sniedz vislielāko ieguldījumu, ir jānorāda, ka līdz šim atlasītajiem projektiem ir piešķirts finansējums gandrīz 62 miljardu EUR apmērā. Ar ES atbalstu, izmantojot ERAF, bērnu aprūpes un izglītības infrastruktūras jauda tika palielināta vairāk nekā 24 miljoniem cilvēku, un 63 miljoni cilvēku tagad gūst labumu no uzlabotiem veselības aprūpes pakalpojumiem visā ES.

ELFLA ir arī atbalstījis vairāk nekā 175 000 darbību, lai veicinātu sociālo iekļaušanu lauku apvidos. Tas ir arī sniedzis atbalstu vietējām lauku kopienām vietējo attīstības stratēģiju īstenošanā. Vairāk nekā 3650 vietējo rīcības grupu, kas īsteno vietējās attīstības stratēģijas, aptver vairāk nekā 64 % ES lauku iedzīvotāju un apvieno attiecīgajā teritorijā ieinteresētās personas no publiskā un privātā sektora, kā arī pilsoniskās sabiedrības.

ELFLA ietvaros tika aktivizēts īpašs pasākums nolūkā sniegt ārkārtas pagaidu atbalstu lauksaimniekiem un lauku MVU, kuri īpaši izjūt ietekmi, ko radījis Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā. Šis pasākums tika īstenots ar 26 valsts vai reģionālajām lauku attīstības programmām 10 dalībvalstīs par kopējo plānoto publisko izdevumu summu 548 miljonu EUR apmērā. Līdz 2022. gada beigām tas deva iespēju saņemt atbalstu vairāk nekā 34 000 lauku saimniecību un 450 MVU.

Attiecībā uz **izglītību un apmācību** jānorāda, ka konkrētiem projektiem bija paredzēti 52 miljardi EUR. Līdz 2022. gada beigām ar ESF un JNĪ atbalstu tika sniegta palīdzība 29,8 miljoniem mazprasmīgu cilvēku, 10,2 miljoni cilvēku saņēma kvalifikāciju un 3 miljoni cilvēku iesaistījās izglītībā vai apmācībā.

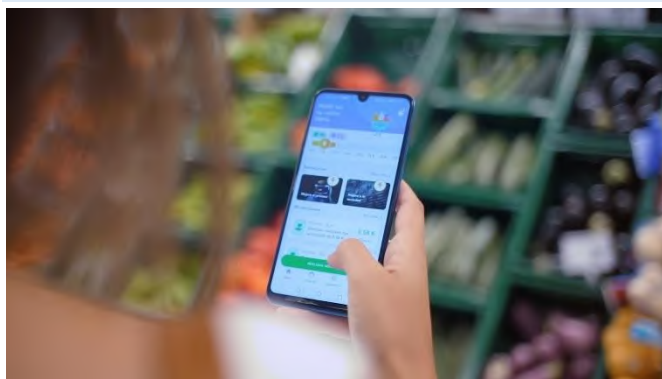
Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu integrējošā izaugsme

Igaunijas galvaspilsētā Tallinā 2023. gada septembrī tika atklāta [Pelgulinna valsts ģimnāzija](#). Šī ēka atbilda ilgtspējīgas arhitektūras principiem (Jaunais Eiropas “Bauhaus”), un galvenais izmantotais būvmateriāls bija vietējā koksne. Skolā ir moderna un inovatīva mācību vide, un tā spēj uzņemt aptuveni 330 skolēnus. ERAF nodrošināja 28 miljonu EUR finansējumu (kopējais budžets bija 33 miljoni EUR).

Iniciatīvai *FAST-CARE* bija izšķiroša nozīme, palīdzot Slovērijai pārvarēt humanitāro krīzi un ciešanas saistībā ar sekām, ko radīja Krievijas iebrukums kaimiņvalstī Ukrainā. Vairāk nekā 300 miljoni EUR tika aktivizēti, lai palīdzētu uzņemt un izmitināt kara bēgļus.

Iniciatīva sedza gan transporta pakalpojumu, gan psiholoģiskās un medicīniskās palīdzības izmaksas. Turklāt Ukrainas skolēni saņēma kuponus IT aprīkojuma iegādei, lai paātrinātu viņu integrāciju Slovērijas izglītības sistēmā.

Spānijā ES finansējums ir palīdzējis Valensijas Finanšu institūtam izveidot kredītlīniju, caur kuru tiek piedāvāti līdzdalības aizdevumi, lai atbalstītu jaunuzņēmumu izaugsmi un attīstību Spānijas autonomajā apgabalā Valensijā. Prioritāte tiek piešķirta uzņēmumiem, kas demonstrē augstu inovācijas līmeni. Ar aizdevumiem atbalsta, piemēram, uzņēmumu

[FoodRation4All](#), kas veic darbības ar sociālu ietekmi pārtikas nozarē. Šā uzņēmuma galvenā projekta nosaukums ir “*Nadie sin su ración diaria*” (“Neviens nepaliks bez savas dienas pārtikas devas”). Tā pamatā ir lietotne, kas atvieglo ziedojumus pārtikas bankām un tādējādi atbalsta to cilvēku sociālo iekļaušanu, kuri ir no tām atkarīgi.

Rumānijā ar ESF finansējumu īstenotais projekts “Integrētie sabiedriskie pakalpojumi” sniedz atbalsta pakalpojumus vairāk nekā 100 atstumtām kopienām. Neaizsargātie rumāņi ir atraduši atbalstu, kas viņiem vajadzīgs, lai spētu dzīvot sarežģītā vidē, dodot viņiem iespēju saņemt izglītību un būtiskus medicīniskos pakalpojumus, kā arī izvairīties no izolācijas un sociālās atstumtības. Šā projekta mērķis bija novērst zemu izglītības līmeni un ierobežotu piekļuvi sociālajiem un medicīniskajiem pakalpojumiem, piedāvājot konsultācijas skolās, karjeras attīstības atbalstu, aprūpi kopienā un sociālos pakalpojumus. Pašlaik darbības tiek paplašinātas ar ESF+ atbalstu, lai atbalstītu vēl 2000 kopienas Rumānijas [Sociālās iekļaušanas un ciešanas programmas](#) ietvaros.

Pateicoties ERAF atbalstam, Krosno, Piekarpātu reģionā Polijas austrumos, ir izveidota profesionālās rehabilitācijas struktūra. Šo struktūru pārvalda Polijas Cilvēku ar intelektuālās attīstības traucējumiem asociācija. Projekts ir uzlabojis nodarbinātības izredzes 26 cilvēkiem ar vidēji smagiem un smagiem garīgiem traucējumiem. Projekta ietvaros tika izveidotas divas jaunas ražošanas un pakalpojumu nodaļas:

rokdarbu veikals ar nosaukumu “*Artistic Haven*” un saldumu veikals, kas pazīstams kā “*Na Polance*” (“Klajumā”).

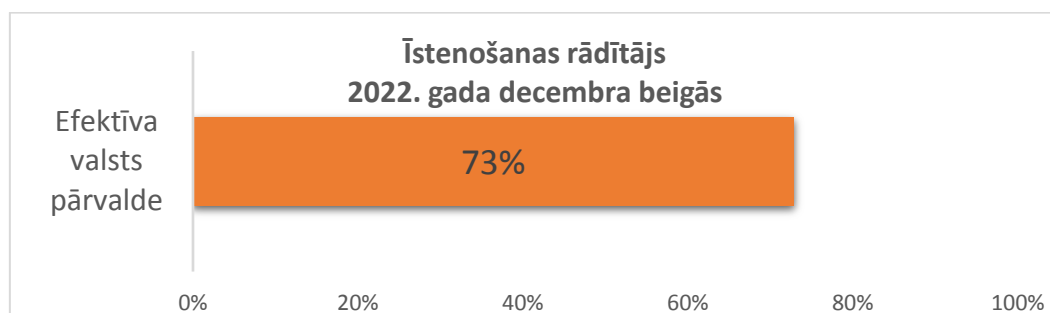
Pateicoties iniciatīvai *CARE*, 4 miljoni EUR no *REACT-EU* ir piešķirti Vācijas projektam “Nodarbinātības izmēģinājuma projekts bēgļiem” Reinzelmes-Pfalcas pavalstī, lai palīdzētu ukraiņiem integrēties Vācijas sabiedrībā. Projekts bija vērsts uz to, lai palīdzētu cilvēkiem pārvarēt šķēršļus, ar kuriem viņi saskārās pēc ierašanās, piemēram, bērnu aprūpes trūkumu, kā arī palīdzētu viņiem meklēt mājokli vai valodas kursus. Projektā tiek sniegts pielāgots atbalsts un konsultācijas par to, kā vislabāk orientēties sociālajos pakalposumos.

Grieķijā ELFLA palīdzēja izveidot makaronu un ievārījuma gatavošanas darbsemināru jauniešiem ar smagiem intelektuālās attīstības traucējumiem. Darbseminārs “AxiZO” nodrošināja apmācību un nodarbinātības iespējas šai neaizsargātajai grupai asociācijas *Agioi Theodoroi* specializētā personāla uzraudzībā un ar tā atbalstu. Tas ir unikāls pakalpojums Rodopas prefektūrā (Grieķijas ziemeļaustrumos), jo sniedz labumu cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem, kuriem nepienākas valdības atbalsts. Projekts risināja ar sociālo atstumtību un diskrimināciju saistītos problēmjautājumus, veicinot vietējo attīstību, jo tika radītas darbvietas un dažādoti ienākumu avoti vietējiem ražotājiem.

3.4. Institucionālo spēju un efektīvas valsts pārvaldes nostiprināšana

Projektiem, kas vērsti uz institucionālajām spējām un reformām, bija paredzēti 6,8 miljardi EUR. Faktiskie izdevumi ir sasnieguši 4,9 miljardus EUR (73 % no kopējās plānotās summas). Šie centieni tika papildināti ar atbalstu, ko līdztekus ESI fondiem sniedza Strukturālo reformu atbalsta programma, kura tagad ir pārveidota par tehniskā atbalsta instrumentu¹¹.

5. attēls. Efektīva valsts pārvalde: īstenošanas rādītāji

Saskaņā ar šo mērķi ESF ir atbalstījis:

- 840 000 dalībnieku mācības mūžizglītības un apmācībasursos;
- 3000 projektus, kas attiecas uz valsts, reģionālajām vai vietējām pārvaldes iestādēm vai sabiedriskajiem pakalpojumiem.

Piemērs: projekts, kas finansēts no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu institucionālo spēju un valsts pārvaldes stiprināšanā

Portugāles Funšalas pašvaldība ir īstenojusi ERAF atbalstīto “Pilsoņu veikala” projektu, kurā vienotā tiešsaistes platformā ir centralizēti gan klātienēs, gan tiešsaistes pakalpojumi. Šā projekta ietvaros ir pārstrukturēta pašvaldības iekšējā darbība un ir pieņemtas efektīvākas un produktīvākas darba metodes. Projektā tika iegādātas arī jaunas IT sistēmas, kas palīdzēs samazināt birokrātiju, vadības neefektivitāti un laikietilpīgas procedūras.

3.5. Teritoriālā un pilsētu attīstība

2014.–2020. gadā integrētai teritoriālajai attīstībai un ilgtspējīgai pilsētu attīstībai bija plānots piešķirt aptuveni 42 miljardus EUR saskaņā ar galvenajiem mērķiem, kas izklāstīti

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1. lpp.). Pieejama arī: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/240>.

iepriekšējās iedaļās. Līdz 2022. gada beigām bija iztērēti 65 % no plānotā kohēzijas politikas piešķiruma (27 miljardi EUR) salīdzinājumā ar 52 % 2021. gada beigās, bet tas joprojām ir ievērojami zem vidējā izdevumu rādītāja (75 %).

Projekti, kas atlasīti atbilstīgi integrētas attīstības stratēģijām,

- 49 miljonus m² atjaunotu vai jaunizbūvētu publiski pieejamu pilsētas āra platību;
- atjaunotas vai jaunizbūvētas sabiedriskās ēkas 4 miljonu m² platībā un vairāk nekā 28 000 atjaunotu mājokļu.

Piemērs: projekts, kas finansēts no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu teritoriju un pilsētu attīstībā

Iepriekš pamestais Ziemas cirks Gentē, Beļģijas flāmu reģionā, ar ERAF finansēta projekta

palīdzību ir pārveidots par kultūras, uzņēmējdarbības un inovācijas centru. Tā kopējā platība ir vairāk nekā 6000 m², tajā atrodas pazemes koncertzāle ar 500 sēdvietām un kopstrādes un biroja telpas 4350 m² platībā radošiem un tehnoloģiskiem jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem. Agrākā cirka arēna 1200 m² platībā ir ēkas centrālais elements, kurā atrodas arī kafejnīca, restorāns, terases bārs un veikals.

3.6. Teritoriālā sadarbība: *Interreg*

ERAF sniedz atbalstu Eiropas teritoriālās sadarbības programmām, kas nodrošina investīcijas pārrobežu, starpvalstu un starpreģionu sadarbībai. Šīs programmas aptver gandrīz 13 miljardus EUR no plānotā piešķiruma, un 10 miljardi EUR jau ir iztērēti (80 % no plānotās summas). Sadarbības programmu finansiālā īstenošana saskanēja ar valsts/reģionālo programmu īstenošanu 2022. gada beigās.

Daži teritoriālās sadarbības programmu sasniegumi ir iekļauti rādītājos, kas apkopoti galveno investīciju tematisko jomu kontekstā, bet daži speciāli rādītāji atspoguļo atbalstīto projektu sadarbības aspekta rezultātus:

- vairāk nekā 40 000 uzņēmumu ir piedalījušies pārrobežu, starpvalstu vai starpreģionu pētniecības projektos;
- vairāk nekā 178 000 cilvēku ir piedalījušies darbaspēka mobilitātes iniciatīvās;
- vairāk nekā 190 000 jauniešu ir piedalījušies kopīgās pārrobežu izglītības un apmācības programmās.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu teritoriālās sadarbības atbalstam

DESAL+ projektu galvenokārt īstenoja Kanāriju salās, kā arī Madeirā un Azoru salās. Tā mērķis bija palielināt izcilību pētniecībā un izstrādē ūdens atsāļošanas jomā un zināšanās par atsāļota ūdens un enerģijas saikni. ERAF līdzfinansēja *DESAL+* projektu *Interreg* Madeiras-Azoru salu-Kanāriju salu teritoriālās sadarbības programmas ietvaros.

Transnacionālais projekts [*SUMBA*](#) palīdzēja pilsētu plānotājiem un iestādēm Baltijas jūras reģionā veicināt ilgtspējīgu mobilitāti pilsētās, izmantojot instrumentus, kas palīdz novērtēt, plānot un integrēt intermodālos mobilitātes risinājumus pilsētu un pašvaldību transporta plānos un politikā. [*SUMBA+*](#) pētīja un pārbaudīja pasākumus, kas veicina intermodālu un ilgtspējīgu svārstsatiksmi, piemēram, mobilitātes mezglus, kustības plānus, velosipēdu bibliotēkas un transporta komunikācijas stratēģiju digitālos rīkus.

ERAF ir līdzfinansējis [*Interreg EMR Connect* projektu](#), kas ir uzlabojis pārrobežu sadarbību starp sabiedriskā transporta operatoriem *Euregio Meuse-Rhine* reģionā, kurā ietilpst Beļģijas, Vācijas un Nīderlandes robežas. Tā ietvaros ir izstrādāti jauni tarifi, pārbaudītas jaunas tehnoloģijas un paplašināti tādi pakalpojumi kā elektrisko velosipēdu koplietošana. Vissvarīgākais panākums bija tas, ka tika testēta un ieviesta inovatīva sadarbības biļešu sistēma, kura darbojas starp Vāciju un Nīderlandi un kuru varētu paplašināt, iekļaujot arī Beļģiju.

4. DALĪBVALSTU VEIKTAIS IZVĒRTĒŠANAS DARBS

Tuvojoties 2014.–2020. gada plānošanas perioda īstenošanas posma beigām, dalībvalstu izvērtēšanas darbības turpinājās, pastāvīgi cenšoties novērtēt ESI fondu atbalstīto darbību ietekmi un pakāpeniski samazinot to izvērtējumu skaitu, kas vērsti uz tādu aspektu novērtēšanu, kuri saistīti ar īstenošanu.

Dalībvalstīs veikto izvērtējumu konstatējumi parasti ir saistīti ar konkrēto kontekstu, kādā tiek veiktas atbalstītās darbības. Nebūtu pareizi izdarīt secinājumus par konstatējumu vispārējo derīgumu, bet dažos gadījumos izvērtējumu skaits un to ģeogrāfiskais tvērums ļauj identificēt zināmu konsekvētu ietekmi.

Šī konsekvētā ietekme ietver pastiprinātu sadarbību starp pētniecības centriem un uzņēmumiem, tādējādi palielinot uzņēmumu spēju ieviest jauninājumus un izmantot jaunas komerciālas iespējas. Lauksaimniecības nozarē liela daļa izvērtējumu uzrādīja pozitīvu ietekmi uz lauku saimniecību konkurētspēju.

Zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā ir pozitīvi rezultāti atjaunīgās enerģijas ražošanā un patēriņa samazināšanā uzņēmumos un privātajās un sabiedriskajās ēkās, kā arī digitalizēto pakalpojumu pieejamības ziņā publiskajām iestādēm un uzņēmumiem.

Izvērtējumi par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz programmu īstenošanu parādīja, ka veselības krīze bija galvenais faktors, kas samazināja dalību projektos, aizkavēja

īstenošanu un palielināja risku, ka netiks sasniegti mērķrādītāji. Līdzīga negatīva ietekme bija arī enerģijas cenu pieaugumam un — plašākā kontekstā — augstajai inflācijai un karam Ukrainā (jo īpaši dalībvalstīs, kas robežojas ar Ukrainu).

Vienlaikus Komisija gatavo 2014.–2020. gada fondu *ex post* izvērtējumu, kura rezultāti būs zināmi 2024. gada beigās. Šie konstatējumi, kā arī dalībvalstu izvērtējumos ietvertā informācija palīdzēs veikt 2021.–2027. gada programmu vidusposma pārskatīšanu un jaunā plānošanas perioda, kas sākas pēc 2027. gada, izstrādi.

Komisijas dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam, ir sniegta sīkāka informācija par konstatējumiem, kas ietverti dalībvalstu un Komisijas veiktajos izvērtējumos par ESI fondu atbalstītajām programmām.

5. SECINĀJUMI

ESI fondi jau vairāk nekā 30 gadus ir bijuši stabils investīciju virzītājspēks ES. Ar savu ilgtermiņa programmu un tematisko ievirzi tie ir novirzījuši resursus ES reģionu ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšanai. Tie ir snieguši spēcīgu atbalstu, lai palīdzētu reģioniem un uzņēmumiem pārvarēt zaļās un digitālās pārkārtošanās radītās problēmas. Tie ir arī palīdzējuši darba ņēmējiem apgūt prasmes, kas ļauj viņiem būt produktīvākiem un iegūt labākas darbvietas.

Īslaicīgie traucējumi, ko radīja secīgās krīzes, tika izmantoti kā iespēja pārkalibrēt ESI fondu un to īstenošanas sistēmu fokusu. Covid-19 pandēmijas izraisītās veselības krīzes rezultātā tika iepludināti jauni resursi un noteikumi tika pielāgoti tā, lai tie labāk atbilstu jaunajiem apstākļiem. Finansējums tika piešķirts tiem, kas skarti vissmagāk, piemēram, neaizsargātiem cilvēkiem, darba ņēmējiem, MVU un medicīnas iestādēm.

Kopš bēgļu krīzes sākuma, ko izraisīja Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā, dalībvalstis un Komisija ir ātri reaģējušas uz negatīvajām sekām un sniedz atbalstu tiem, kas cietuši visvairāk. Lai tas būtu iespējams, kohēzijas politikas programmas tika grozītas rekordīsā laikā. Instruments “kohēzijas rīcība bēgļu atbalstam Eiropā” (*CARE*), kā arī divas citas līdzīgas iniciatīvas (*CARE+* un *FAST-CARE*) nodrošināja atbalstu bēgļu ilgtermiņa integrācijas risinājumiem, kā arī tūlītējus palīdzības pasākumus, jo īpaši mājokļu un veselības aprūpes jomā.

Attiecībā uz savstarpēji saistīto ārkārtas situāciju enerģētikas jomā, ko izraisīja Krievijas iebrukums Ukrainā, ES, pieņemot atbalsta instrumentu “Atbalsts cenas ziņā pieejamai enerģijai” (*SAFE*), ātri sniedza palīdzību neaizsargātām māsasaimniecībām, darba ņēmējiem un MVU, kuri saskārās ar lielākām enerģijas izmaksām. Papildus šai ātrajai atbildes reakcijai uz ārkārtas situācijām kohēzijas politika turpināja sniegt publisko finanšu atbalstu atjaunīgo energoresursu un enerģētikas tīklu attīstībai, kā arī energoefektivitātes pasākumiem. Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā ir apstiprinājis to, cik kritiski nozīmīga ir energoapgādes drošība un ka ir jāpāriet uz klimatneitrālu ekonomiku.

Papildus ātrajai atbildes reakcijai uz dažādām krīzēm ESI fondi ir turpinājuši atbalstīt ilgtermiņa ieguldījumus izaugsmē un nodarbinātībā, cilvēkresursu attīstībā un ES teritoriālās sadarbības veicināšanā. Konkrētie sasniegumi, kas sīki izklāstīti šajā ziņojumā, to uzskatāmi parāda.

Finanšu resursi, kas darīti pieejami no 2021.–2027. gada budžeta, arī turpmāk būs paredzēti galvenajām investīcijām nodarbinātībā un izaugsmē, koncentrējoties uz

iekļaujošāku ES un zaļāku mazoglekļa ekonomiku. Paredzams, ka 378 miljardi EUR (545 miljardi EUR, ja ietver valsts līdzfinansējumu), kas darīti pieejami saskaņā ar kohēzijas politiku nākamajiem gadiem, radīs 1,3 miljonus darbvietu un līdz 2030. gadam palielinās ES IKP par 0,5 %. No ESI fondiem tiks atbalstīti aptuveni 850 000 uzņēmumu. Vairāk nekā 6,5 miljoniem bezdarbnieku tiks sniegta palīdzība pārkvalifikācijā un kvalifikācijas celšanā, un vairāk nekā 3,5 miljoni mājāsaimniecību un uzņēmumu gūs labumu no ļoti augstas veiktspējas platjoslas. Kohēzijas politikas fondi 16,4 miljoniem cilvēku nodrošinās tīra ūdens piegādi un uzlabos energoefektivitāti vairāk nekā 723 000 mājokļu, kā arī palielinās atjaunīgās enerģijas ražošanas jaudu par 20 000 MW (kas atbilst vairāk nekā 8000 vējdzirnavām vai aptuveni 20 jaunām atomelektrostacijām).